

מציאות ישראלית
באתנות # 8
עורכת: חנה ברק אנגל

ציפי אחישחר

אשה אדמה - 'אם קול חי'

בכל התרבויות, אימא - אדמה היא המקור שממנו הכול נולד ואליו ישוב. האדמה היא חומר גלם, שממנו נילושים ומעוצבים כלים. במיתוסים רבים, האדם נברא מאדמה או מבין, או שהבריאה עצמה היא אדמה, או אי שמבדל מהים. האלכימאים אמרו, כפי שמציינת רות נצר בספרה 'מסע אל העצמי', שהאדמה היא 'האם והאומנת של כל הדברים'.

אחישחר מייצגת ומממשת כעבודת הקודש של יצירתה, אמירה זו 'האם והאומנת של כל הדברים'. מתוך אותה אדמה, אחישחר אוספת את החומר, ובוראת לו צורה חדשה תוך שהיא לשה בידה, מעצבת, חוקרת, שורפת, בוצעת, חותכת ומרכיבה מחדש. תהליכי יצירה ובריאה בהם היא בוררת בחומר, כל חומר, בהתאם לרעיון. ומאפשרת לו להיות צורה מוחשית, חזותית, המספרת את הרעיון ואף מרחיבה אותו.

האלכימאים והפילוסופים היווניים טוענים שגילוי יסודות העולם הוא המפתח לגילוי סודות העולם, ומכאן הם ראו את יסוד האדמה כאם של החיים הגופניים, כמו שהאם מולידה בנופה. 'איני עובדת על האבניים, אני חייבת לגעת בחומר, להרגיש אותו בידיי מדגישה אחישחר, כאשר היא מציגה את עבודת החמר, המתעצבים ומקבלים צורה תחת ידיה האמונות במלאכה, ומבטאים את הרעיון אשר נהגה במוחה, כאשר גם הוא קשור לארץ. לאדמה, לזכרון ולזהות. 'האדמה ומעמקה מסמלים את הלא מודע הגופני, האדמה היא הסטטי, היציב הקבוע והבלתי משתנה בנפש' (רות נצר בספר 'המסע אל העצמי', עמ' 151). כך גם מעידה על עצמה היוצרת 'אני קשורה לאדמה, האדמה היא אני, מכאן איש לא יזיז אותי'.

כך על אדמתה שלה, היא אדמה חקלאית, מקימה אחישחר את המוזיאון שלה, המקום שמכיל את עולמה, עולם של בריאה ויצירה, בו החומר מדבר אותה ואתה, מילה בצורה (מילה שנבצרת ונשמרת בתוך צורה). כמו למשל, כאשר אחישחר מבקשת לדבר על הים התיכון היא פותחת חלון ליד התיכון ומשלבת ביצירתה חלון של ממש ובכך היא הופכת אותו להיות הדבר עצמו כמו גם סמל ומטאפורה.

עולם שלם של חומרים מקיף אותך כאשר אתה דורך על אדמת 'גבעת יואב', בואכה בית מגוריה ובו גם מוזיאון המשולב עם גלריה, שם פועלת כאמנית עצמאית, הנוגעת בחומר במיומנות רבה, ועושה בו ועמו כבתוך שלה, אחישחר משמרת את מכון החליבה אשר נמצא במשק הסמוך לביתה והופכת אותו למוזיאון, המקום מעוצב מחדש והופך להיות סוג של 'מיצב', 'רדי - מייד' (readymade), חלל תצוגה, ומיצב תלוי מקום (sight specific), משלבת קיומיות, שורשיות, זכרון והתחדשות, המקום שבו ייצרו את חלב אם הפרה, הופך להיות חלל אסתטי, מהודק ובו מציבה היוצרת פסלים שעשויים מעיסת נייר ומתארים את סיפור החליבה, או אימא אדמה, או הנער המציץ אל תהליך החליבה.

לעתים היוצרת משאירה את החומר הבסיסי גלוי וחשוף, עיטור מנייר עיתון, ולעתים מוסיפה לו חומרים נוספים כמו אדמה, אבנים, סימפוניה או פוליפוניה של חומרים, משמשים בעברית כחלל התצוגה, אשר הופך להיות סיפור של אדם, מקום, מספר, כאשר מעל כולם מנצחת האם- האישה הגדולה - היוצרת, זוהי החומר את רוח הרעיון. בדומה לתפיסתו של הפסיכואנליטיקאי היונגיאני אריק נוימן, אשר ראה את ארכיטיפ האדמה, כסמל לאי הגדולה המייצגת את פנימיות הנפש.

אחישחר שוזרת חוטים וחרוזים כמו הנשים הרוקמות, ובו מחברת בין ברטיסלבה לירושלים, ומספרת סיפור של שולפת זיכרונות מתוך המגירה, הופכת מזוודות שעשו דרך, מחדש יצירה וסימן דרך, מחברת בין עבר והווה באמצעות היוצרת תמהיל בין מלאכות מסורתיות, אומנויות, עמלנות ואמירה נראה שהרעיון המילולי, המשפט והשפה משמשים לא פעם כמילוי אשר מוביל ליצירה האמנותית, היצירה החומרית, הפיזית, החומרית הופכת להיות המשך לרעיון מופשט, משפט מוכר ושגור, או אשר נשאב מתוך הזיכרון הקולקטיבי, ('זרעים של צבע', 'המגירה', 'נוף ילדות' 'ערבה בוכיה', ועוד), הופכים להיות נמצא ליצירה, היוצרת מפגישה בין מילים וצורות כסוג של פרשת חזותית.

כך למשל, כתערוכה 'דברים שרואים מכאן לא רואים שם' מבקשת היוצרת לחשוף בפני הצופה נקודות מבט נוספות, משהו, או אולי לעורר בו מחשבה נוספת לגבי מוסכמות ואמונות כבחינת אפשר לראות זאת גם כך או אחרת, כבחינת 'הבנת הנקרא' או הצגה של טקסטים חזותיים כדרך נוספת להרחבת הבנת הנקרא, שם התערוכה קורא לצופה לבוא משם לכאן, ולראות דברים כצורה, בעוד צורה.

אחישחר משתמשת בחפצים אשר סיימו את תפקידם, מחדש מוסיפה להם חומרים אחרים ושונים, גם כאלה אשר נדמה של נועדו מלכתחילה לשכון יחדיו, ומייעדת להם תפקיד חדש, או משמר בו בזמן גם את תפקידם הקודם, זהו תהליך של שיחזור, טרנספורמציה, אשר יחד הם מספרים את סיפור האמן כשוכל של זכרון על מה שהיה וכאות זכרון לעתיד המתמשך.

כיוצרת היושבת על אדמתה ומטפלת במשק חקלאי, וכמי שרואה את אדמתה גם למקום אשר בו היא יוצרת ומציגה את יצירתה, מזמנת אליו יוצרים אחרים, המושג אדמה הוא מרכזי משמעותי וחשוב, הוא מופיע ביצירתה כחומר, כזיכרון וכסמל, חוקרי התרבות ופסיכולוגים יונגיאניים מתארים את ארכיטיפ האדמה כשמשחרר מתוכו את הנשיות, ונושא עמו כוחות יצירתיים נשית ורוחניים, כך ובהקשר זה התחזקה גם המשמעות שיוחסה לתורה האני ולאנדיבידואל בתור 'בן או בת האדמה'.

שיחזור, טרנספורמציה, אשר יחד הם מספרים את סיפור האדם, כשוכל של זכרון על מה שהיה וכאות זכרון לעתיד המתמשך.

כיוצרת היושבת על אדמתה ומטפלת במשק חקלאי, וכמי שהפכה את אדמתה גם למקום אשר בו היא יוצרת ומציגה את יצירתה, ואף מזמנת אליו יוצרים אחרים, המושג אדמה הוא מרכזי משמעותי וחשוב. הוא מופיע ביצירתה כחומר, כזיכרון וכסמל. חוקרי תרבות ופסיכולוגים יונגיאניים מתארים את ארכיטיפ האדמה כמי שמשחרר מתוכו את הנשיות, ונושא עמו כוחות יצירתיים, נפשיים ורוחניים. כך ובהקשר זה התחזקה גם המשמעות שיוחסה לתודעת האני ולאיינדיבידואל בתור 'בן או בת האדמה'.

אחישחר, אשר עסקה בעבר במשך שנים רבות בעיצוב ובהפקת אירועים, שזירת פרחים ועבודת אדמה, משלבת בתוך יצירתה העכשווית את מגוון המיומנויות אשר רכשה ואשר בהם התנסתה לאורך השנים, ואינה מפרידה בין יצירה, בין המצאה, בין עיסוק בחומר ובין עקרונות עיצוביים. מלהטת בין החומרים השונים, בין ברזל לאבן, בין אדמה לנייר, בין חוט ואריג, בין מילה לצורה. כך למשל היא מייצרת 'גלמים' מנייר, ומשתמשת בגולם אשר יצרה, זה אשר ממנו מייצרים את חוטי המשי, להיות לה ולצופה 'גולם מפרג', לא נוכל לומר במקרה דגן ש 'הגולם קם על יוצרו' אלא להיפך.

כך למשל בוחרת 'ציפית' המיועדת מלכתחילה לחיפוי כריות, כדי לדבר על צפיות - אשליות ואולי גם אכזבות, בדומה לחלון גם כאן הציפית הפכה להיות חומר וסמל ולתפקד כחפץ טעון ורב משמעות, היא מדמה את האישה לכד 'כי אשה היא מכילה' כלשונה, ומציגה עבודה מופשטת מחומר אשר בה חלקיה של האישה מחוברים זה אל זה בחוטי ברזל. אחישחר אינה מסתירה את השברים שאולי מרמזים על משברים, ונותנת מקום גם לחלקים המחוברים, המתחברים בחוטי ברזל המרמזים על הכוח המיוחד של החיבור. קו השבר הופך להיות קו התפר.

אחישחר מפסלת, מעצבת, רוקמת, תופרת, מצלמת, מעבדת, מדפיסה, נראה שהחגיגה האמיתית המתקיימת שם במרומי ההר, היא חגיגת החומר, המתרחבת להיות גם חגיגת האומר. אחישחר מייחסת חשיבות לכותרת ולשם היצירה וכורכת אותם להיות אחד כאשר זה מרחיב את זה.

על כל אלה נאמר שאם חווה אמנו נחשבה לאם כל חי, הרי שאחישחר היא אימא אדמה המביאה עמה קול חי, אמירה של בריאה ועשייה בלתי פוסקת בו היא נותנת קול לחומר, לכל חומר באשר הוא, חומר המדבר ביד היוצר.

דר' נורית צדרבוניים

אחישחר, אשר עסקה בעבר במשך שנים רבות בעיצוב ובהפקת אירועים, שזירת פרחים ועבודת אדמה, משלבת בתוך יצירתה העכשווית את מגוון המיומנויות אשר רכשה ואשר בהם התנסתה לאורך השנים, ואינה מפרידה בין יצירה, בין המצאה, בין עיסוק בחומר ובין עקרונות עיצוביים. מלהטת בין החומרים השונים, בין ברזל לאבן, בין אדמה לנייר, בין חוט ואריג, בין מילה לצורה. כך למשל היא מייצרת 'גלמים' מנייר, ומשתמשת בגולם אשר יצרה, זה אשר ממנו מייצרים את חוטי המשי, להיות לה ולצופה 'גולם מפרג', לא נוכל לומר במקרה דגן ש 'הגולם קם על יוצרו' אלא להיפך.

כך למשל בוחרת 'ציפית' המיועדת מלכתחילה לחיפוי כריות, כדי לדבר על צפיות - אשליות ואולי גם אכזבות, בדומה לחלון גם כאן הציפית הפכה להיות חומר וסמל ולתפקד כחפץ טעון ורב משמעות, היא מדמה את האישה לכד 'כי אשה היא מכילה' כלשונה, ומציגה עבודה מופשטת מחומר אשר בה חלקיה של האישה מחוברים זה אל זה בחוטי ברזל. אחישחר אינה מסתירה את השברים שאולי מרמזים על משברים, ונותנת מקום גם לחלקים המחוברים, המתחברים בחוטי ברזל המרמזים על הכוח המיוחד של החיבור. קו השבר הופך להיות קו התפר.

אחישחר מפסלת, מעצבת, רוקמת, תופרת, מצלמת, מעבדת, מדפיסה, נראה שהחגיגה האמיתית המתקיימת שם במרומי ההר, היא חגיגת החומר, המתרחבת להיות גם חגיגת האומר. אחישחר מייחסת חשיבות לכותרת ולשם היצירה וכורכת אותם להיות אחד כאשר זה מרחיב את זה.

על כל אלה נאמר שאם חווה אמנו נחשבה לאם כל חי, הרי שאחישחר היא אימא אדמה המביאה עמה קול חי, אמירה של בריאה ועשייה בלתי פוסקת בו היא נותנת קול לחומר, לכל חומר באשר הוא, חומר המדבר ביד היוצר.

הופכים להיות נקודת מוצא ליצירה, היוצרת מפגישה בין מילים וצורות כסוג של פרשנית חזותית.

כך למשל, בתערוכה 'דברים שרואים מכאן לא רואים משם' מבקשת היוצרת לחשוף בפני הצופה נקודות מבט נוספות, סמויות משהו, או אולי לעורר בו מחשבה נוספת לגבי מוסכמות ואמירות, בבחינת אפשר לראות זאת גם כך או אחרת, בבחינת הבנת הנראה, או הצגה של טקסטים חזותיים כדרך נוספת להרחבת הבנת הנאמר או הנקרא, שם התערוכה קורא לצופה לבוא משם לכאן, ולראות 'דברים' כצורה, בעוד צורה.

אחישחר משתמשת בחפצים אשר סיימו את תפקידם, מחדשת, מוסיפה להם חומרים אחרים ושונים, גם כאלה אשר נדמה שלא נועדו מלכתחילה לשכון יחדיו, ומייעדת להם תפקיד חדש, אשר משמר בו בזמן גם את תפקידם הקודם. זהו תהליך של שימור,

